

Brüsszel, 2018.5.31.
SWD(2018) 286 final

BIZOTTSÁGI SZOLGÁLATI MUNKADOKUMENTUM

A HATÁSVIZSGÁLAT VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓJA

amely a következő dokumentumot kíséri

Javaslat

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS RENDELETE

a tagállamokban a polgári és kereskedelmi ügyekben a bírósági és bíróságon kívüli iratok kézbesítéséről (iratkézbesítés) szóló 1393/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról

{COM(2018) 379 final} - {SEC(2018) 272 final} - {SWD(2018) 287 final}

Összefoglalás

Hatásvizsgálat a következőhöz:

Javaslat

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS RENDELETE

a tagállamokban a polgári és kereskedelmi ügyekben a bírósági és bíróságon kívüli iratok kézbesítéséről (iratkézbesítés) szóló, 2007. november 13-i 1393/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról

A. A fellépés szükségessége

Miért? Milyen problémát kell megoldani?

A rendelet megállapítja a bírósági és bíróságon kívüli iratok kézbesítésének lehetséges módjait, valamint a bírósági és bíróságon kívüli iratok polgári és kereskedelmi ügyekben, egyik tagállamból egy másikba történő továbbítására vonatkozó egyértelmű szabályokat. Minimumszabályokról rendelkezik a védelemhez való jog védelme tekintetében, valamint egységes jogi feltételeket állapít meg a postai úton történő határokon túli közvetlen iratkézbesítésre nézve.

Jelenleg évente mintegy 3,4 millió EU-n belüli polgári és kereskedelmi bírósági eljárás rendelkezik határon átnyúló elemekkel. Ha legalább az egyik fél más tagállamban lakik, mint az eljárás helye szerinti tagállam, a bíróságok gyakran többször is alkalmazzák ezt a rendeletet az eljárás folyamán. A rendelet megfelelő működése elengedhetetlen az igazságszolgáltatáshoz való jog és a tisztességes eljárás biztosításához az eljárás felei számára, valamint ahhoz, hogy elkerüljék a késedelmeket és a járulékos költségeket az eljárások során. Például az eljárást megindító irat nem megfelelő kézbesítése messze a leggyakrabban alkalmazott indok a bírósági határozatok elismerésének és végrehajtásának elutasítására.

Manapság az áttevő és átvevő intézmények közötti iratkézbesítési célú kapcsolatfelvételek majdnem kizárólag papíralapúak, ami költséges és kevésbé hatékony lehet a számukra. Továbbá határon átnyúló ügyekben gyakorlatilag nincs lehetőség a címzett számára történő elektronikus iratkézbesítésre, bár egyes tagállamok belföldi szinten bevezették vagy hamarosan bevezetik ezt a lehetőséget. Ez a kezdeményezés a külföldi iratkézbesítési eljárás korszerűsítésének és különösen digitalizálásának szükségességével foglalkozik. Emellett megszünteti a rendelet számos egyéb hiányosságát, amelyeket a jogszabály működésének értékelése során tártak fel. E hiányosságok késedelmeket és költségeket okoztak a polgároknak és a vállalkozásoknak, valamint a tagállamoknak, sérült az eljárási jogok védelme, valamint bonyolult jogi helyzet és jogbizonytalanság keletkezett. A feltárt főbb problémák a következők:

- nem megfelelő minőségű postai iratkézbesítéshez vezető körülmények,
- a közvetlen kézbesítés korlátozása vagy elérhetetlensége határon átnyúló keretek között számos tagállamban, még ha belföldön lehetővé is teszik ezt,
- a fordítási követelmények tekintetében, valamint a mulasztó alperesre vonatkozó határozatok esetén a felek eljárási jogaira vonatkozó szabályok egyértelműségével kapcsolatos hiányosságok, valamint
- a fiktív vagy alternatív belföld kézbesítési módszerek előnyben részesítése a rendeletben meghatározott módszerekkel szemben.

Az érintett érdekelték a polgárok és a vállalkozások a bírósági eljárások feleiként, a vállalkozások szolgáltatóként, pl. a postai szolgáltatások vagy az informatikai tanácsadás tekintetében, a tagállamok közigazgatási szervei és igazságügyi hatóságai, valamint a jogi szakemberek (különösen a bírók és az ügyvédek).

Ez a kezdeményezés szorosan kapcsolódik az 1206/2001/EK rendelet által szabályozott, a polgári és kereskedelmi ügyekben a bizonyításvétel tekintetében történő, a tagállamok bíróságai közötti együttműködésére vonatkozó kezdeményezéshez. A két kezdeményezés szorosan összefonódik a digitalizáció és az e-igazságügy átfogó bizottsági prioritásával, és követi a büntető igazságszolgáltatás terén párhuzamosan

folyó munkát (elektronikus bizonyíték) annak érdekében, hogy egyenlő feltételeket teremtsen a büntető és a polgári igazságszolgáltatás terén. A kezdeményezések a meglévő uniós jogalkotási eredményekre és jogi normákra (e-CODEX és az eIDAS rendelet) épülnek, és azokat hasznosítják.

Mi a kezdeményezés várható eredménye?

A kezdeményezés várhatóan tovább javítja a bírósági eljárások hatékonyságát és gyorsaságát, valamint biztosítja az igazságszolgáltatás megfelelő működését határon átnyúló ügyekben. Ilyen módon elősegíti a belső piac működésének javítását és a szükségtelen költségek csökkentését, egyidejűleg pedig megvédi vagy javítja a védelemhez való jogot. A kezdeményezés tovább fogja gyorsítani és egyszerűsíteni a határon átnyúló igazságügyi jogsegélyre vonatkozó együttműködési mechanizmust, elsősorban annak révén, hogy a hozzáigazítja a rendszert a műszaki fejlődéshez, valamint kiaknázza a digitalizáció által kínált, valamint a címzett átláthatóbb lokalizációjából származó előnyöket. Emellett tovább javítja majd a jogbiztonságot és hatékonyságot azáltal, hogy megkönnyíti olyan gyors kézbesítési módszerek használatát, mint a postai kézbesítés és a közvetlen kézbesítés, valamint pontosítja a rendelet hatályát és a jogszabály szerepét a felek eljárási jogainak védelmében.

Milyen hozzáadott értéket képvisel az uniós szintű fellépés?

A kezdeményezés egyértelmű uniós szintű hozzáadott értékkel rendelkezik, ugyanis javítani fogja a bírósági eljárások hatékonyságát és gyorsaságát az iratkézbesítéssel kapcsolatos együttműködési mechanizmus egyszerűsítése és gyorsítása révén. Ilyen módon a kezdeményezés javítani fogja az igazságszolgáltatás megfelelő működését határon átnyúló ügyekben. A határon átnyúló iratkézbesítés esetén folytatott tagállamok közötti együttműködés természeténél fogva az egyes tagállamok szintjén nem szabályozható hatékonyan.

B. Megoldások

Milyen jogalkotási és nem jogalkotási szakpolitikai alternatívák merültek fel? Van-e előnyben részesített megoldás? Miért?

A Bizottság a nem jogalkotási intézkedéstől az ambiciózus jogalkotási aktusig számos alternatívát mérlegelt. Ezek az alternatívák az európai igazságügyi portálon történő információszolgáltatástól (pl. eszközök és keresési funkciók), a rendelet egyes rendelkezések (pl. az eljárási biztosítékok, így az iratok átvételének megtagadásához való jog) pontosítása céljából történő módosításán át a tagállamokat terhelő jogi kötelezettség (pl. arra kötelezni őket, hogy könnyítsék meg a lakcímkereséseket, ugyanakkor egy sor alternatív eszközt javasolni ennek megvalósítására) kialakításáig terjedtek.

Az előnyben részesített alternatíva egy olyan szakpolitikai csomag, amely:

- arra kötelezi a tagállamokat, hogy biztonságos elektronikus csatorna (mint az e-CODEX) segítségével kommunikáljanak egymással és cseréljenek iratokat;
- bizonyos feltételek mellett határon átnyúló elektronikus szolgáltatásokat vezet be, például a rendelet szerinti elfogadott kézbesítési módszert;
- kidomborítja a postai szolgáltatás meglévő feltételeinek egységes norma jellegét;
- kiterjeszti a közvetlen szolgáltatás használatát, valamint bevezeti az „alapértelmezésben digitális” elvet;
- arra kötelezi a tagállamokat, hogy az alternatív eszközök (legalább) egyikének segítségével könnyítsék meg a lakcímkereséseket;
- kodifikálja az EUB releváns ítélkezési gyakorlatát azáltal, hogy a rendeletben pontosítja, hogy az nem csupán a közigazgatási szervektől vagy az igazságügyi hatóságoktól (például a közjegyzőtől) származó iratokra alkalmazandó, hanem magániratokra is, ha hivatalos kézbesítés szükséges a felperes jogainak bizonyítása vagy védelme érdekében;
- módosítja a rendeletet, hogy tisztázza az irat átvételének megtagadásához való jogot;
- új szabályokat vezet be, hogy jobb védelmet nyújtson az alperesnek a mulasztó alperesre vonatkozó határozatokkal szemben;
- kodifikálja, hogy külföldi felekkel szemben megengedett a fiktív módszerek használata; valamint
- pontosítja az európai igazságügyi portálon történő információszolgáltatásra vonatkozó rendelkezést.

Ki melyik alternatívát támogatja?

Az érdekelteket megkérdezték a határon átnyúló bírósági eljárásokban való részvételükről és a preferenciáikról. Az érdekeltek 73 %-a azt válaszolta, hogy vett már részt határon átnyúló bírósági eljárásokban, és több mint 70 %-uk vett már részt olyan ügyben, amelyben a rendeletet kellett alkalmazni. A digitalizáció különösen erős támogatást élvezett: a válaszadók 61 %-a egyetértett, 39 %-uk pedig inkább egyetértett azzal, hogy az elektronikus eszközök használatának alapértelmezés szerinti szabványos kommunikációs csatornává kell válniuk a polgári ügyekben folytatott határon átnyúló igazságügyi együttműködésben részt vevő hatóságok/intézmények között. A válaszadók nagy többsége ugyancsak támogatta azt az elképzelést, hogy igazságügyi jogsegélyt nyújtsanak a másik tagállamban tartózkodó személy tartózkodási helyének megtalálásához; 55 % határozottan egyetértett, 33 % pedig inkább egyetértett ezzel. Ami a közvetlen kézbesítést illeti, az álláspontot kialakító válaszadók 35 %-a határozottan egyetértett, 46 %-uk pedig inkább egyetértett azzal az elképzeléssel, hogy illetékes személyeket, például a bírósági végrehajtókat vagy törvényszéki végrehajtókat külföldről közvetlenül fel lehessen kérni a területükön történő iratkézbesítésre. A véleményt nyilvánító érdekeltek 43 %-a határozottan egyetértett, 47 %-uk pedig inkább egyetértett azzal, hogy hasznos lenne egységes védelmi szintet biztosítani azoknak a más tagállambeli alpereseknek, akik nem jelentek meg a bíróság előtt.

C. Az előnyben részesített alternatíva hatásai

Melyek az előnyben részesített alternatíva (ha nincs ilyen, akkor a főbb lehetőségek) előnyei?

Az előnyben részesített szakpolitikai csomag különösen azáltal lesz hasznos, hogy csökkenti a költségeket és a késedelmeket (pl. elektronikus kommunikációs rendszer bevezetésével és az elektronikus iratkézbesítés ösztönzésével). Ugyancsak csökkenti a kedvezőtlen környezeti hatásokat, miközben biztosítja az összhangot más jogi eszközökkel.

Konkréten az e-CODEX intézmények közötti kötelező kommunikációs eszközként való bevezetése javítaná a rendelet eredményességét. Az elektronikus és közvetlen kézbesítés megkönnyítése elősegíti továbbá az eljárások hatékonyságának és gyorsaságának javítását, és csökkenti a polgárok és a vállalkozások terheit. Az előnyben részesített csomag emellett nagymértékben segítené az igazságszolgáltatáshoz való jog és a jogbiztonság javítását, mivel a kétértelműségek tisztázására és a címzett lokalizálására vonatkozó intézkedéseket tartalmaz. A csomag egyaránt javítaná a rendelet belső és külső koherenciáját. A jogszabály elektronikus iratkézbesítésre és elektronikus kommunikációra vonatkozó rendelkezéseit összehangolnák az előírt adatvédelmi normákkal. Emellett a csomag várhatóan nagymértékben csökkenti a rendelet környezeti hatását, mivel a kijelölt hatóságok közötti papíralapú kommunikációt elektronikus iratkézbesítéssel és elektronikus kommunikációs eszközök használatával váltaná fel.

Milyen költségekkel jár az előnyben részesített alternatíva (ha nincs ilyen, akkor milyen költségekkel járnak a főbb lehetőségek)?

A szakpolitikai csomag várhatóan bizonyos költségeket okoz a tagállamoknak, ugyanakkor jelentős haszonnal jár a határon átnyúló eljárásokban részt vevő polgárok és vállalkozások számára. A tagállamok legjelentősebb költségei az átvevő és átvevő intézmények számára kötelező eszköz, az e-CODEX végrehajtásához kapcsolódnak. E költségek azonban meglehetősen csekélyek és egyszerűek, míg a hasznok tartósak. Összességében véve a hasznok egyértelműen meghaladják a költségeket.

Hogyan érinti a fellépés a vállalkozásokat, köztük a kis- és középvállalkozásokat és a mikrovállalkozásokat?

Az előnyben részesített szakpolitikai csomag hasznos lenne a határokon átnyúló eljárásokban részt vevő vállalkozásoknak.

A szakpolitikai csomag időt takarítana meg a bírósági eljárásokban félként szereplő vállalkozásoknak, mivel hatékonyabb kézbesítési eljárásokat vezetne be. Ez pedig csökkentené az ügyvédeknek fizetett díjakat olyan helyzetekben, amelyek jogvitához vezethetnének, mivel a rendelet pontosításokat fog nyújtani. Az iratkézbesítésben részt vevő vállalkozások (pl. törvényszéki kézbesítők, bírósági végrehajtók) esetében

várhatóan némileg növekedni fog a rendelet alapján igényelt szolgáltatásból keletkező jövedelem, mivel a belső piac további integrációja a határon átnyúló eljárások számának emelkedéséhez vezet. Ami a más ágazatokban szolgáltatásokat nyújtó vállalkozásokat illeti, az üzleti bevétel más vállalkozástípusokhoz tevődhet át: az előnyben részesülők az informatikai tanácsadási szolgáltatók, az ajánlott elektronikus kézbesítési szolgáltatást nyújtó szolgáltatók, az internet és hírközlési szolgáltatók, a felhőtárhely-szolgáltatók, valamint digitális archiválási szolgáltatók. Legalább némi semleges vagy kedvezőtlen gazdasági hatásra számíthatnak a bírósági végrehajtók/magán törvényszéki kézbesítők, valamint a irodaszer- és irodai eszköz-ellátást biztosító szolgáltatók.

Jelentős lesz-e a tagállamok költségvetésére és közigazgatására gyakorolt hatás?

A javasolt csomag nem okoz majd jelentős költségeket a nemzeti közigazgatásoknak, hanem megtakarításokat fog eredményezni. A nemzeti közigazgatási szervek számára várhatóan előnyös lesz a postai szolgáltatással kapcsolatos költségek csökkenése, a hatékonyabb jogi eljárásoknak köszönhető időmegtakarítás, valamint a mérséklődő adminisztratív teher és munkaerőköltség. Az e-CODEX bevezetése bizonyos költségeket okozna, azonban hosszú távon csökkentené a postai szolgáltatások költségeit.

Lesznek-e egyéb jelentős hatások?

A javasolt csomag pozitív hatást gyakorolna az igazságügyi együttműködésre, mivel egyszerűen és biztonságosan javítaná a tagállamok közötti kommunikációt, valamint – különösen az e-igazságügy révén – biztosítaná a releváns módszerek és költségek ismeretét a határon átnyúló iratkézbesítés gyors és eredményes eljárásainak biztosítása érdekében. Javítaná a jogbiztonságot és az igazságszolgáltatáshoz való jogot, ugyanis javítaná az eljárások feleinek eljárási jogait. Ezenfelül elősegítené a közigazgatás (így az igazságszolgáltatás) korszerűsítését, a határon átnyúló összekapcsoltság megvalósítását, valamint a digitális egységes piaci stratégiának és az e-kormányzati stratégiának megfelelően megkönnyítené a polgárokkal való kapcsolattartást.

D. További lépések

Mikor kerül sor a szakpolitikai fellépés felülvizsgálatára?

A Bizottság a módosított eszköz hatálybalépése után öt évvel készítené a jelentésben értékeli majd a javasolt kezdeményezés hatását.